

YGG Parc y Tywyn : **POLISI PERTHNASOEDD**

Rhagarweiniad

Diben y polisi hwn yw amlinellu sut byddwn yn ymdrin â pherthnasoedd o fewn ein cymuned ysgol. Bydd hyn yn golygu dull ysgol-gyfan ar gyfer adeiladu, cynnal a thrwsio (ACT) perthnasoedd gyda phawb y byddwn yn gweithio gyda nhw - plant ac oedolion, disgyblion, staff, llywodraethwyr, teuluoedd, y gymuned leol a'r holl asiantaethau y byddwn yn gweithio gyda nhw. Rydym yn gwneud pob ymdrech i gyflawni hyn drwy ddefnyddio dull gweithredu adferol cyson.

Esbonio Fframwaith Gweithredu Adferol

Rydym yn adeiladu ac yn cynnal perthnasoedd yn rhagweithiol er mwyn creu ymdeimlad o gymuned. Pan fydd perthnasoedd yn bositif, mae llai o duedd ynom i wneud niwed i'n gilydd, gan leihau felly faint o wrthdaro a fydd yn ein cymuned ysgol. Byddwn yn myfyrio'n gyson ar y pethau y bydd eu hangen arnom oddi wrth ein gilydd er mwyn i ni gael bod y gorau y gallwn fod. Byddwn yn ymdrechu bob amser i gydweithio er mwyn datrys problemau a gwrthdaro. Byddwn yn defnyddio dulliau gweithredu adferol cyson er mwyn gwneud i hyn ddigwydd, o atal niwed, o blaid ymyriadau cynnar hyd at ymateb lefel uchel ar gyfer enghreifftiau o niwed mwy difrifol. Gweler yr Atodiad isod ar gyfer y dull wedi'i lefelu a'n fframwaith ar gyfer arfer orau.

Egwyddorion Adferol ac Arferion Gorau

Pan fydd perthnasoedd wedi'u niweidio, mae'n bwysig cymryd y camau adferol priodol wedi'u lefelu, i alluogi'r bobl berthnasol i atgyweirio niwed, adeiladu empathi, datrys problemau, a symud ymlaen ar y cyfle cyntaf. Mae'n ddefnyddiol bod pawb yn Ysgol Gymraeg Parc y Tywyn yn cofio bob amser yr egwyddorion adferol craidd a nodir gan y Cyngor Cyfiawnder Adferol a Phartneriaeth Gweithredu Adferol Cymru (gweler isod) a'u defnyddio mewn sefyllfa bositif yn ogystal. Mae'r egwyddorion hyn yn allweddol i fodel cyson Ysgol Gymraeg Parc y Tywyn er mwyn mynd i'r afael â niwed. Maen nhw wedi'u halinio ag Adroddiad Donaldson, nodau trosafael Diwygio Cwricwlwm Llywodraeth Cymru a Siarter y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.

Adeiladu a Chynnal Perthnasoedd

Hawlfraint Partneriaeth Gweithredu Adferol Cymru – ni cheir dyblygu neu ddosbarthu hwn mewn unrhyw ffurf heb ganiatâd

Mae pob aelod o'r staff wedi'u hyfforddi mewn dulliau Gweithredu Adferol a disgwylir iddyn nhw ddefnyddio'r dulliau hyn. Bydd hyn yn cynnwys adeiladu perthnasoedd gyda'r plant, cydweithwyr, rhieni a gofalwyr, a'r gymuned ysgol ehangach. Un ffordd y byddwn yn gwneud hyn yw drwy ddefnyddio amser cylch ar gyfer sesiynau gwirio wythnosol a defnyddio atebion i ddatrys problemau wrth iddyn nhw godi. Caiff amrywiaeth o ymarferion cylchoedd eu gweu drwy'r gwaith dysgu ac addysgu er mwyn adeiladu perthnasoedd a chynyddu cydweithredu a myfyrio.

Byddwn hefyd yn disgwyl i'r staff ddefnyddio ymholi adferol a negeseuon "dwi" i annog y person y byddwn yn gweithio gyda fe/hi i fod yn fyfyrion, yn onest ac i gael hyd i ffordd ymlaen gyda'u problem. Caiff ein cytundebau ystafell ddosbarth eu datblygu bob Medi i ddechrau gyda phob grŵp blwyddyn newydd er mwyn gwneud ein hystafelloedd dosbarth yn gymunedau a fydd yn ystyried anghenion ein gilydd ac am ein hanghenion ni ein hunain, ac yn ymddwyn â pharch tuag at ein gilydd.

Mae ein cyfryngwyr gymheiriaid (BYDIS), sy'n ddisgyblion o flwyddyn 5, yn aelodau allweddol o'r tîm adferol hefyd. Byddan nhw'n helpu i fynd i'r afael â phroblemau gynted â phosib ac ar y lefel isaf bosib drwy weithredu yn yr un ffordd ar gais plant. Pan gawn gyfarfodydd gydag aelodau o deuluoedd, gofalwyr ac asiantaethau eraill, byddwn yn mabwysiadu ymagwedd a dull gweithredu adferol yn ddewis cyntaf i ni hyd byth y gellir. Cysylltir hyn gyda'r Adferion Plentyn Canolog. (Pecyn a thaflenni cofnodi yn swyddfa y Pennaeth).

Dysgu ac Addysgu

Ein nod yw meithrin cariad at ddysgu gydol oes yn ein disgyblion, ac felly bydd ein holl staff yn modelu perthnasoedd da ac yn arfer yr hyn y byddwn yn ei bregethu. Byddwn yn cydweithredu â'n gilydd a gyda'r disgyblion a'u siwrnai ddysgu hwythau, ac yn ymgysylltu â'u teuluoedd a'u gofalwyr lle bynnag y bydd hynny'n bosib er mwyn adeiladu perthnasoedd ac er mwyn ymgysylltu â'r dysgu. Cafodd y staff sawl diwrnod HMS a'u goruchwyllo er mwyn datblygu ein sgiliau yn defnyddio cylchoedd gwahanol i gael adeiladu a chynnal perthnasoedd. Byddwn yn defnyddio cylchoedd ar gyfer dysgu ac addysgu, er enghraifft wrth ddechrau pwnc newydd; mewn sesiynau llawn; er mwyn annog dysgu o dan arweiniad cymheiriaid a sgiliau gwrando a siarad traws gwricwlaidd; ac er mwyn gwneud a rhannu penderfyniadau yng nghyfarfodydd y cynghorau ysgol.

Mae pob digwyddiad ymddygiadol a gwrthdaro yn gyfleoedd ar gyfer dysgu cymdeithasol ac emosiynol ar unrhyw bryd, a gyda phlant a'r staff, gan gynnwys goruchwylwyr amser cinio a staff cymorth a theuluoedd/gofalwyr. Bydd ymateb adferol yn galluogi plant a phob oedolyn a fydd yn gweithio gyda nhw, i gydweithio'n gyson i gael adeiladu ein cymuned ddysgu. Cyflwyno geirfa emosiynau newydd ar ddechrau pob Pod.

Cytundeb Ystafell Ddosbarth, Cylchoedd mewn Ystafelloedd Dosbarth a Chylchoedd mewn Grwpiau

Ar ddechrau'r Flwyddyn Academaidd

- Caiff ymarfer Anghenion yr Ystafell Ddosbarth ei gwblhau gyda phob dosbarth newydd, a chaiff anghenion ysgol-gyfan eu hadnabod oddi wrth y rhain. (Arweinydd Gweithredu Adferol i sicrhau y caiff hwn ei gwblhau erbyn diwedd ail wythnos Tymor yr Hydref.) Bydd modd edrych eto ar Anghenion yr Ystafell Ddosbarth ar ddechrau Tymor y Gwanwyn a bydd pob aelod o'r staff a'r disgyblion yn cyfeirio atyn nhw ac yn eu hadolygu yn gyson yn ôl yr angen.

Yn wythnosol

- Defnyddio amser cylchoedd yn ystod cofrestru Dydd Llun a phrynhawn Dydd Gwener. Bydd rôl gan athrawon i gael disgyblion i ymgysylltu a'u hannog i arwain ar brydiau.
- Gwirio wedi'r penwythnos.

Delio â Digwyddiadau, gan ddefnyddio Gweithredu Adferol

- Bydd disgwyl i'r holl staff gefnogi egwyddor defnyddio Gweithredu Adferol drwy gefnogi a herio'i gilydd a'r disgyblion i fabwysiadu hyn yn ddull gweithredu o'u dewis.
- Wrth ddelio â mân ddigwyddiadau, dylai'r staff ddefnyddio 'Negeseuon dwi' a Chwestiynau Ymholi Adferol i gael delio â'r sefyllfa a fydd yn codi. Yr un fydd y cwestiynau craidd hyn ar gyfer cyfryngwyr gymheiriaid ac ar gyfer cyfarfodydd mwy ffurfiol, a chân nhw eu rhannu gyda phob disgybl ac oedolyn. Dyma nhw:-

1. Beth ddigwyddodd?
 2. Beth oedd ar eich meddwl? Sut roeddech chi'n teimlo?
 3. Ar bwy y mae hyn wedi effeithio?
 4. Beth fydd ei angen arnoch i chi gael teimlo'n well? Beth yw eich cryfderau?
 5. Beth fydddech chi am ei weld yn digwydd nawr er mwyn symud ymlaen?
- Ni ddylai Arferion Adferol gael eu hystyried ar eu pennau eu hunain neu yn gyfryngau na chaiff eu defnyddio ond wedi i'r niwed ddigwydd, ond yn hytrach dylid eu modelu a'u cysylltu â'r holl ryngweithiadau positif a fydd yn digwydd ar hyd y diwrnod ysgol.
 - Caiff ymgysylltu â theuluoedd/gofalwyr ac asiantaethau partner ei gyflawni hefyd drwy ddefnyddio'r un dull cyson (lle bynnag y bydd hynny'n bosib), gan glymu gydag egwyddorion Plentyn Canolog (lle mae llais pob unigolyn yn cael eu clywed a'u parchu)..

Atgyweirio / Trwsio Perthnasoedd

Mewn enghreifftiau o wrthdaro, byddwn yn disgwyl i'r bobl berthnasol gael hyd i atebion er mwyn symud ymlaen ac atgyweirio'r berthynas lle y bydd hynny'n bosib. Drwy fod â'r un dull gweithredu adferol er mwyn datrys gwrthdaro, gallwn gyflawni hyn mewn ffordd deg a chynhwysol ar gyfer pawb a fydd wedi'u heffeithio. Byddwn yn datrys problemau ac yn cynllunio er mwyn i'r niwed beidio â digwydd eto.

- Dylai unrhyw rai perthnasol gael y cyfle i gymryd rhan mewn Cyfarfod Adferol yn dilyn paratoi digonol, gan ddefnyddio ymholi adferol a rhoi amser i'r person feddwl am y cwestiynau a ofynnir iddyn nhw a sut y gallan nhw drwsio'r niwed a symud ymlaen. Gweler taflenni unigolion 'Meddwl am Fy Ymddygiad' sy'n gysylltiedig â'r gwrthdaro i ateb y cwestiynau adfer a thrafod y digwyddiadau gyda staff.
- Ar ddiwedd y cyfarfod, wedi i bob un perthnasol gytuno ar ffordd ymlaen, bydd rhaid llenwi Cytundeb Canlyniad i gael cofnodi'r pethau a fydd wedi'u cytuno cyn i'r holl bartïon ei lofnodi. Caiff y cofnodion hyn eu cadw'n ddiogel yn y swyddfa a'u tracio gan yr hwylusydd adferol i sicrhau y caiff y canlyniadau cytunedig eu gweithredu dros amser.
- Bydd rhaid i bawb gytuno i gymryd rhan yn y cyfarfod a dylid ei gynnal cyn gynted â phosib i osgoi rhagor o niwed ac i'r broblem gynyddu. Yn ddelfrydol, dylid cynnal cyfarfod adferol ar yr un diwrnod ag y gwnaeth y broblem godi, oni bydd angen mwy o amser paratoi, am resymau iechyd, diogelwch a lles, er mwyn

galluogi mwy o ymgysylltu a myfyrio a/neu y bydd angen mwy o bobl i ddod i'r cyfarfod, e.e. rhiant/gofalwr neu weithiwr cymdeithasol.

- Angen cynnwys eglurhad o'r "ACT" a'r symudiad? Helpu'r disgyblion, yn enwedig y rhai lleiaf neu sydd ag ADY i egluro a deall gwrthdaro a sut i atgyweirio'r sefyllfa. Gweler taflen 'Meddwl am Fy Ymddygiad'. Staff i lenwi'r daflen ar ran yr unigolyn os yn cael trafferth darllen/ysgrifennu.

Atodiad

Adnoddau ar gyfer Arfer Orau ac Arweiniad

Y Cyngor Cyfiawnder Adferol yw'r corff arfer orau y byddwn yn ei ddefnyddio i gael gwybodaeth ac adnoddau a syniadau. Dyma eu gwefan:

www.restorativejustice.org.

Partneriaeth Gweithredu Adferol Cymru yw ein partner hyfforddiant a chyflawni lleol a dyma ddewis Cyngor Bwrdeistref Penbre a Phorth Tywyn ar gyfer datblygu ysgolion. Mae Marc Ansawdd Gwasanaethau Adferol a Marc Ansawdd Ymarfer Hyfforddiant cenedlaethol ganddyn nhw a byddan nhw yn ein cynghori ar ymarfer, deunyddiau a safonau. Dyma eu gwefan: www.restorativewales.org.uk

Chwe Egwyddor ymarfer adferol oddi wrth y Cyngor Cyfiawnder Adferol yw:

- 1. Adfer**
- 2. Ymwneud yn wirfoddol**
- 3. Bod yn ddiduedd**
- 4. Diogelwch**
- 5. Hygyrchedd**
- 6. Grymuso**

Bydd Partneriaeth Gweithredu Adferol Cymru (a gwledydd eraill e.e. Canada) hefyd yn cynnwys yr egwyddorion / gwerthoedd ychwanegol hyn (a fydd yn arbennig o bwysig ym maes addysg):

- Bod yn anfeirniadol**
- Dangos empathi**
- Cynhwysiant**

Fframwaith Gweithredu Adferol mewn Ysgol Adfer

Adeiladu a Chynnal Perthnasoedd	<u>Beth</u>	<u>Pwy</u>	<u>Pryd</u>	<u>Ble</u>
	Cytundeb/Gofynion yr Ystafell Ddosbarth Cylchoedd yn yr Ystafelloedd Dosbarth	Pob dosbarth Staff addysgu Staff cymorth Disgyblion	Dechrau'r Flwyddyn Yn ystod gwersi ar draws y cwricwlwm	Ystafelloedd Dosbarth
	Cylchoedd mewn grwpiau ar gyfer Cymorth a Herio Sesiynau "Siarad Am" ar gyfer disgyblion POD 3 penodol	Seicolegydd Addysg Swyddog Lles Addysg Cymorth ar gyfer Ymddygiad Staff addysgu Staff cymorth	Yn ôl y gofyn Boreau Llun a phrynhawniau Gwener	Ystafelloedd Dosbarth
	Negeseuon "dwi" (Cam 1)	Staff addysgu Staff cymorth Goruchwylwyr amser cinio	Yn ystod gwersi, amser egwyl ac amser cinio, ac ati ar gyfer problemau lefel isel	Ystafelloedd Dosbarth, neuadd, iard, coridorau, Calon yr Ysgol
	Sgwrs Adferol - "sgwrs anffurfiol" (Cam 2)	Staff addysgu Staff cymorth Goruchwylwyr amser cinio Bydis	Yn ystod gwersi, amser egwyl ac amser cinio, ac ati ar gyfer digwyddiadau lefel isel, neu os na fu neges "dwi" yn effeithiol	Ystafelloedd Dosbarth, neuadd, iard, coridorau
	Sgwrs Adferol - Cyfarfod Ffurfiol (a chylch Datrys-Problem os bydd angen) (Cam 3)	Staff addysgu Staff cymorth	Ar gyfer digwyddiadau lefel isel a fydd yn parhau pan na fu "sgwrs anffurfiol" yn effeithiol	Man tawel, e.e. ystafell ddosbarth wag
	Cynhadledd Ffurfiol (Cam 4)	Dan arweiniad aelod o'r staff a fydd wedi'i hyfforddi'n llawn (nad oedd yn rhan o'r digwyddiad) Rhieni a staff uwch i gael gwybod	Digwyddiadau difrifol	Ystafell breifat, e.e. ystafell ELSA (cynorthwydd cymorth llythrennedd emosiynol), ystafell ddosbarth wag
	Gwahardd/ Gofod Adferol (Cam 5)	ELSA Pennaeth/Dirprwy	Amgylchiadau eithafol	Ystafell ELSA Swyddfa'r Pennaeth

Hawlfraint Partneriaeth Gweithredu Adferol Cymru – ni cheir dyblygu neu ddosbarthu hwn mewn unrhyw ffurf heb ganiatâd

Ymateb wedi'i lefelu i broblemau

Bydd gweithredu adferol yn defnyddio'r lefel isaf a'r ymateb symlaf ar y cyfle cyntaf gyda phawb y gwnaeth y broblem effeithio arnyn nhw.

CAM 1 - Negeseuon "dwi"

- Bydd aelod o'r staff yn rhoi gwybod i'r disgybl ynglŷn â'r broblem. Bydd yr aelod hwnnw'n defnyddio iaith adferol i siarad â'r disgybl, er enghraifft:
 - 'Pan dw i'n gweld / clywed...'
 - 'Dwi'n meddwl.....ac dwi'n teimlo'n...'
 - 'Dw i angen...'
 - 'Byddet ti'n fodlon...?'
- Does dim angen cadw cofnod ffurfiol

CAM 2 - Sgwrs Adferol

- Sgwrs anffurfiol yn defnyddio'r Cwestiynau Adferol (ni fydd angen amser paratoi bob tro neu gytuno ar ganlyniad).
- Gallai ddigwydd yn yr ystafell ddosbarth neu mewn coridor, neuadd fwyta neu iard chwarae ar unrhyw bryd.
- Bydd aelod unigol o'r staff yn dechrau ac yn arwain y broses.
- Mae'n bosib cyfeirio problemau lefel isel disgyblion i'r cyfryngwyr gymheiriaid er mwyn cael cyfarfod adferol un-i-un, neu gynhadledd rhwng disgyblion. Bydd yr un safonau ymarfer, cofnodi a goruchwyllo yn berthnasol i gyfarfodydd o dan arweiniad disgyblion â'r rhai o dan arweiniad oedolion, gyda phrosesau diogelu clir a goruchwyliaeth gan staff.
- Cofnodi ar My Concern.

CAM 3 - Cyfarfod Ffurfiol

- Os bydd yr ymddygiad gwael yn parhau, bydd disgybl ac athro yn cwrdd i gael sgwrs fwy ffurfiol am y digwyddiad.
- Caiff y disgybl gopi o'r Cwestiynau Adferol ac amser i baratoi os bydd angen. Gallai fod aelod arall o'r staff yn bresennol i hwyluso'r cyfarfod. Gallai cylch datrys problem fod yn ofynnol.
- Bydd angen cynhyrchu cytundeb canlyniad yn y cyfarfod a'i lofnodi gan y ddau barti.

CAM 4 - Cynhadledd Ffurfiol

- Mae'n bosib y bydd angen cyfarfod ffurfiol i gael delio â digwyddiadau mwy difrifol, a bydd rhaid i aelod o'r staff nad yw'n rhan o'r broblem hwyluso'r cyfarfod. Dylid rhoi gwybod i'r staff uwch a/neu'r rhieni/ gofalmwr.
- Bydd y cwestiynau adferol yn cael eu gofyn i bob parti.
- Bydd rhaid cael cytundeb canlyniad.
- Yr unig rai a gaiff hwyluso'r cyfarfodydd hyn yw'r staff a gafodd yr hyfforddiant pedwar diwrnod.

CAM 5 - Gofod Adferol / Gwaharddiad

- Mewn amgylchiadau eithafol, gall disgybl gael ei (h)anfon i Swyddfa'r Pennaeth.
- Bydd rhaid cael sgwrs neu gyfarfod adferol, a chyfarfod ail-integreiddio gyda'r aelod o'r staff perthnasol; bydd rhaid cynhyrchu Cytundeb Canlyniad ysgrifenedig, wedi'i lofnodi, a gaiff ei rannu gyda phawb yr effeithiwyd arnyn nhw ar gyfer tracio cyflawni canlyniadau a newid.
- Rhaid i aelod o'r staff a gafodd yr hyfforddiant RAIS llawn gynnal y cyfarfod ail-integreiddio.
- Dylid edrych eto ar y Cytundeb Canlyniad ymhen wythnos i gael monitro cynnydd.

Gweithredu Adferol ar draws strategaethau ysgol allweddol

Hawlfraint Partneriaeth Gweithredu Adferol Cymru – ni cheir dyblygu neu ddosbarthu hwn mewn unrhyw ffurf heb ganiatâd

Gweithredu Adferol a Hawliau'r Plentyn

Bydd gweithredu adferol yn helpu i foddhau anghenion, hawliau a chyfrifoldebau plant a'r bobl a fydd yn gweithio gyda nhw. Bydd Siarter y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC)¹ yn ein hatgoffa bod hawl gan blant i gael: **Eu Hamddiffyn; Bod yn Gydradd; Addysg; Eu Clywed; Bod yn Iach a Diogel**. Bydd gweithio'n adferol yn mynd i'r afael yn arbennig â'r hawliau allweddol sydd yn erthyglau canlynol y Siarter:-

Erthygl 3 Dylai pawb sy'n gweithio gyda phlant bob amser wneud yr hyn a fydd orau i bob plentyn.

Erthygl 12 Eich hawl i ddweud yr hyn rydych yn meddwl a ddylai ddigwydd ac i rywun wrando arnoch.

Erthygl 13 Eich hawl i gael gwybodaeth.

Erthygl 15: Eich hawl i gyfarfod â ffrindiau ac i ymuno â grwpiau a chlybiau.

Erthygl 19 Ni ddylech gael eich niweidio a dylech gael gofal a'ch cadw'n ddiogel.

Erthygl 23 Eich hawl i ofal arbennig a chymorth os bydd anabledd gennych i chi gael byw bywyd llawn ac annibynnol.

Erthygl 25 Dylid mynd i weld plant nad ydynt yn byw gyda'u teuluoedd yn gyson er mwyn sicrhau eu bod yn iawn.

Erthygl 28 Eich hawl i ddysgu a mynd i'r ysgol.

Erthygl 29 Eich hawl i fod y gorau gallwch fod.

Erthygl 31 Eich hawl i ymlacio a chwarae.

Erthygl 33 Dylech gael eich diogelu rhag cyffuriau peryglus.

Erthygl 34 Dylai'r llywodraeth ddiogelu plant rhag cam-drin rhywiol.

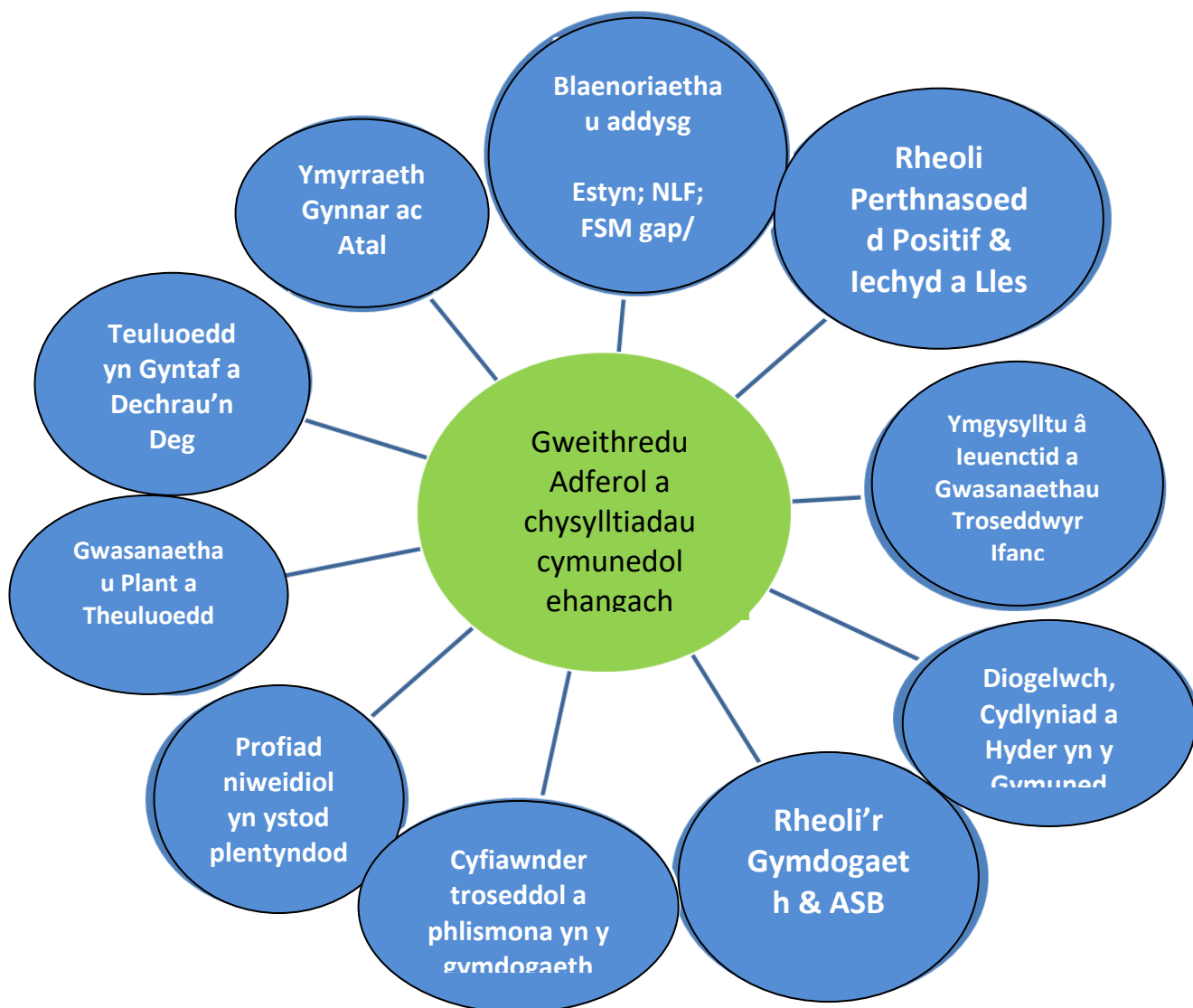
Erthygl 36 Dylech gael eich diogelu rhag gwneud pethau a allai beri niwed i chi.

Erthygl 37 Eich hawl i gael eich trin yn deg os torrwch y gyfraith.

Erthygl 39 Dylai plant gael cymorth arbennig os ydynt wedi cael eu cam-drin.

¹ Hawliau plant yw'r holl bethau y bydd eu hangen ar blant a phobl ifanc i gael sicrhau eu bod yn ddiogel, bod y pethau angenrheidiol er mwyn goroesi a datblygu ganddyn nhw, a bod rhan ganddyn nhw yn y penderfyniadau a fydd yn effeithio ar eu bywydau. Mae **Siarter y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC)** wedi casglu hawliau dynol plant yn Erthyglau. Penderfynodd Llywodraeth Cymru gymryd cam ychwanegol a gwneud y Siarter yn gyfraith yng Nghymru gyda **Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011**. Newidiodd y Mesur y ffordd y byddwn yn gweithio, a bydd rhaid i ni ystyried hawliau plant ym mhob peth a wnawn. Gweler www.hawliauplant.cymru

Gweithredu adferol a chysylltiadau â rhaglenni strategol a chymunedol ehangach

	Enw	Llofnod	Dyddiad
Cadeirydd y Llywodraethwyr	Mr M Davies	MDavies	27/01/23
Pennaeth yr Ysgol	Mrs A Williams	<i>AWilliams</i>	27/01/23

Dyddiad Adolygu	Tachwedd 2025
--------------------	---------------